

Selgitustaotlus vanemapuhkuse kasutamise ja tööandja õiguste osas sellega seonduvalt

Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus palub Tööinspeksioonil selgitada lähtuvalt töölepingu seaduse (TLS) regulatsioonist ning võimalikust menetluspraktikast TLS §-is 62 sätestatud vanemapuhkuse kasutamise võimalust päeva kaupa.

Nimelt sätestab TLS § 62 lg 1, et õigus vanemapuhkusele on Eestis last kasvataval vanemal. TLS § 62 lg 2 sätestab, et vanemapuhkust on õigus kasutada kuni lapse kolmeaastaseks saamiseni. Sama paragrahvi kolmanda lõike kohaselt kohustub töötaja tööandjat teavitama vanemapuhkusele jäämisest või vanemapuhkuse katkestamisest vähemalt 30 kalendripäeva ette, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

TLS regulatsioonist ei nähtu, et töötajal oleks võimalus vanemapuhkuse kasutamiseks üksnes kindel järjestikune periood, vaid töötajal on võimalus vabalt kujundada enda vanemapuhkuse kasutamine (s.o kuni 475 kalendripäeva) oma äranägemise järgi, sealhulgas päevade kaupa. Töötaja saab esitada avalduse 30 päeva enne vanemapuhkusele jäämist ning vabalt reguleerida, et on vanemapuhkusel esmaspäevast kolmapäevani, kuid neljapäevast pühapäevani töötaja töötab. Selliselt on tööandjal teadmine asendusvajaduse kohta üksnes 30 päeva ette ning tööjõu planeerimine heitliku vanemapuhkuse kasutamise osas on ebamõistlikult koormav. Kuivõrd vanemapuhkuse kestus on 475 kalendripäeva ligi 1100 kalendripäeva jooksul, saab töötaja tekitada tööandjale ligi kolmeaastase perioodi, mille jooksul igapäevaselt täpsustatakse päeva kaupa täiendava tööjõuressursi vajadust ühel ametikohal.

Veel enam, töölepingu seaduse käsiraamatus rõhutatakse, et „vanemal on õigus vanemapuhkus katkestada ning seda uuesti kasutama hakata enda valitud ajal. Seadus ei piira isikute õigust valida, kui pikalt järjest puhkust kasutatakse või kui mitmel korral selle kasutamine katkestatakse.“¹ Varasema regulatsiooni selgituste juures on rõhutatud etteteatamisaja olulisust ja sisu järgmiselt „TLS näeb ette lapsehoolduspuhkusele jäämisest või tööle naasmisest etteteatamise kohustuse. Lapsehoolduspuhkusele jäämisest või lapsehoolduspuhkuse katkestamisest peab töötaja tööandjat ette teavitama 14 kalendripäeva. Töötaja ja tööandja võivad kokku leppida erinevas etteteatamisajas. 14-kalendripäevane etteteatamistähtaeg on seatud andmaks tööandjale paremaid võimalusi töö korraldamiseks, samuti lapsehoolduspuhkusel oleva töötaja asendaja huvide kaitseks. Asendaja tööleping lõpeb asendatava tööle naasmisel. Kui etteteatamistähtaega ei ole, võib tekkida olukord, kus asendaja saab töölepingu lõppemisest teada igasuguse etteteatamiseta ning on seeläbi seatud situatsiooni, kus tal ei ole olnud võimalust uue olukorraga kohaneda.“²

Lähtuvalt eeltoodust palub Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus selgitada

- kas töötajal on õigus vanemapuhkust kasutada päeva kaupa, näiteks teavitada tööandjat 30 päeva ette töötamisest märtsikuu esmaspäeviti, kolmapäeviti ja reedeti, kuid vanemapuhkuse mittekasutamisest (töötamisest) teisipäeviti, neljapäeviti, laupäeviti ja pühapäeviti;
- kas ja millisel alusel saab tööandja nõuda vanemapuhkust kasutada soovivaltl töötajalt 30 päeva kohta

¹ [Töölepingu seaduse käsiraamat \(2024\). lk 156-157.](#)

² Töölepingu seadus. Selgitused töölepingu seaduse juurde (2021), lk 131.

- ülevaadet vanemapuhkuse kasutamisest ette, vältimaks olukorda igapäevasest teavitamisest (sisuliselt saab töötaja iga päev anda teada, kas ta 30 päeva pärast viibib vanemapuhkusel või mitte);
- millised on õiguslikud hoovad tööandjal vanemapuhkuse kasutamise korral vanemapuhkust kasutava töötaja asendamise korraldamiseks ning võimaliku asendaja huvide kaitseks olukorras, kus vanemapuhkust kasutav isik teavitab tööandjat vanemapuhkuse kasutamisest ette 30 kalendripäeva päeva kaupa?

Kuivõrd tegemist on Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskuse jaoks aktuaalse ja päriselulise küsimusega, palume esitatud selgitustaotlusele vastata esimesel võimalusel.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Elina Orumaa
personaliosakonna juhataja

Fredy Bogomolov
fredy.bogomolov@rit.ee